

Vart är socialtjänsten på väg?

De har jobbat hela sina yrkesliv inom socialtjänsten. Det de saknar mest i dagens sociala arbete är tiden för verkliga möten och samtal. Att inte göra fel har blivit viktigare än att åstadkomma bra resultat för klienten.

Text: Anna Fredriksson | Bild: Anders Löwdin | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 4 2015](#)

När Claudette Skilving började som socialsekreterare i Solna 1974 var det ett statusfyllt yrke där många kände stolthet och mening.

– Idag slutar personalen uppgivna och frustrerade. Det gäller inte alla, men tillräckligt många för att det ska prägla yrkeskåren. Om nu socialsekreterarna känner sig så, hur ska då alla som vänder sig till dem känna sig?

Claudette Skilving har gått i pension, precis som Gun-Lis Angsell. Anette Bäckström lämnar snart jobbet som chef för Socialjouren Nordväst i Stockholms län för att trappa ner och gå på schema. Tillsammans har de 120 års erfarenhet och kunskap av professionellt socialt arbete med barn och unga, missbruk, hemlöshet, myndighetsutövning, forskning och kontakt med politiker. En guldgruva att ösa ur för den som vill lyssna. Och engagemanget är en livsstil. Efter pensioneringen lägger Claudette sin tid i Ny Gemenskap, Gun-Lis på Fountain House och Berättarministeriet. Hon är också ordförande för den ideella organisationen Barnrättsbyrån som ofta får rycka in på barnets sida mot socialtjänsten. Ibland hör socialsekreterarna av sig dit när de inte anser sig ha möjlighet att hjälpa, berättar hon.

– Så övergår arbetet med det yttersta skyddsnätet från kommuner till frivilligorganisationer, utan att någon har fattat ett sådant beslut. Naturligtvis ska de inte ta över det lagstadgade arbetet, men i praktiken blir det så utan att

någon gör något åt det.

Pressade socialsekreterare slutar, några går till bemanningsföretag. Uthålligheten och kontinuiteten försvinner. Anette Bäckströms bild av socialtjänstens framtid är mörk när alltmer administration tar över.

– Mötet betyder inte längre någonting, man gör knappt hembesök idag. Det talas aldrig om att man är viktig som socialarbetare, att relationen är viktig. När vi träffar en person i ett akut läge då frågar vi: har du någon kontakt med socialtjänsten? Svaret blir ofta: ja de har utrett och det blev ingenting. Och då tycker vi på jouren att det är en familj med stora hjälpbehov.

Att bli bättre och bättre på att utreda men sedan ha så lite att erbjuda för att hjälpa är ett reellt problem. Alla pratar om förebyggande arbete men vad det är i praktiken är svårare att se. Claudette minns hemma-hosarna på 80-talet, en särskild yrkesgrupp som gick hem till familjer för att hjälpa dem både praktiskt och terapeutiskt. Det kunde handla om att strukturera familjelivet med läxor, tvätt, ekonomi och gränssättningar.

– Allt det som inte fungerade i de dysfunktionella familjerna. Då tyckte vi att socialt arbete inte bara var möten och utredningar, utan också handfast konkret hjälp. Ofta uppstod viktiga samtal samtidigt som man sorterade tvätt eller diskuterade barnuppfostran. Det skulle jag nog vilja ha tillbaka.

Nu är det allt mer manualer som gäller. BBIC är en utredningsmetod som fått stort genomslag och ska hjälpa handläggarna att sätta barnets behov i centrum. Men BBIC löser inte några av de problem som finns i dag, det är de tre överens om.

– Är du en kunnig socialsekreterare då kan du använda metoden, men är du ung och oerfaren är risken att du följer den slaviskt, säger Anette. Och Gun-Lis kompletterar:

– Huvudsaken blir att du fyller i alla manualer rätt. Man blir

så upptagen av att göra rätt att man inte hinner möta personen mittemot och tänka: vad ska vi göra nu för att det ska bli så bra som möjligt för dig?

Rädslan för kritik uppifrån, eller från Uppdrag Granskning, är stor och man är noga med att följa rutiner och regler.

– Hur ofta har vi inte hört "vi har följt våra rutiner" eller "vi ska se över våra rutiner". Som om det är rutinerna som är viktigast, säger Gun-Lis.

I interna ledningssystem filtreras problem bort allteftersom rapporter och uppföljningar vandrar uppåt i organisationen. Att mäta det som går att mäta uppmuntras av dem som anslår forskningspengar, av Socialstyrelsen och av kommunpolitiker.

– Politikerna undrar alltför sällan hur det gått för just Kalle. Att minska genomsnittstiden på HVB-hem från åtta månader till sex är mer intressant för dem än att veta utfallet av insatserna. Men det är tiden och uthålligheten, tålamodet och att någon bryr sig som ger resultat, säger Gun-Lis.

Ändå har vi fantastiskt mycket mer kunskap idag än för några decennier sedan.

– Då såg vi inte våldet, inte barnmisshandeln eller det sexuella utnyttjandet, vi visste inte vad hedersförtryck var, konstaterar Anette.

– Men om vi inte använder oss av kunskapen då är det skit samma, slår Gun-Lis fast. Då är det ytterligare en källa till frustration hos socialarbetarna som vet, men inte får göra det som behövs.

Vem älskar socialtjänsten idag? Den blir lätt syndabock och har få supporters. Att lägga mer ansvar på klienterna är intimt sammankopplat med dagens samhällsklimat och politik.

– Det är fullt att gå på bidrag, de myterna lever, säger Anette.

– Fler och fler vänder det kollektiva och samhället ryggen. Man vill inte betala till facket. Det här har stimulerats uppifrån. Det är kanske dags att börja prata om

avdragssamhället istället för bidragssamhället. Där försvinner de stora summorna från vår gemensamma välfärd, säger Claudette.

En period då olika terapier och metoder blomstrade, då socialarbetarna uppmanades att komma med utvecklingsidéer, var på 1980-talet. Då hade alla tre ett finger med i starten av ett familjecenter i Hagalund i Solna. Ett socialt tungt område med mycket missbruk och många nyanlända från andra länder. Anette och hennes kollegor gjorde omhändertaganden enligt LVU på löpande band.

– Det måste finnas ett annat sätt tänkte vi.

Claudette blev chef för centret som arbetade med ett helhetsperspektiv och samlade socialtjänstens resurser men också skola, bvc och psykiatri runt en familj.

– När alla var specialiserade blev samverkan viktigare. Och den genererade många idéer. När andra kunde tillföra socialtjänsten kunskap fick vi nya perspektiv.

Det fanns utrymme för utveckling och ett intresse hos politikerna, som kändes uppmuntrande.

– Ett samarbete som fungerar bygger på respekten för varandras kunskaper. Idag med budgettänkande försvåras samverkan, alla hoppas att det är någon annan som ska betala, säger Anette.

Det som var speciellt på Solnas familjecenter var att myndighetsutövningen fanns i samma hus.

– Modellen byggde på att om det är allvarligt läge så måste vi prata med dem som har myndighetsutövning och om de inte sitter i samma hus har vi inga upparbetade kanaler, säger Claudette.

Hjälp och stöd skulle avdramatiseras och vara lätt tillgängligt. Gun-Lis:

– När socialtjänsten var öppen och tillgänglig för alla var den inget hot.

– Jag tror på rak kommunikation med dem det gäller, en öppenhet måste finnas, säger Claudette.

Anette berättar om misstänksamhet hon möter idag. När BVC

eller MVC gör orosanmälningar vill man först ha garantier, veta vad jouren tänker göra, lämna godkännande.

– BVC säger till en psykiskt sjuk mamma att hon är en bra mamma, de vill bara se det positiva och stå för det goda. De vill stå på familjens sida och då är det fult att gå till soc. Socialtjänsten har till uppdrag att hjälpa – men det som de kan göra är fult. I människors sätt att tänka. Claudette:

– När vi jobbade på familjecentret var det hög status i att jobba på barn och familj, idag är största flykten därifrån. Varför?

Många unga socialsekreterare uttrycker till Anette att de saknar stöd. Att deras chef inte är närvarande.

– Men vi hade inte mycket stöd tidigare heller. Varför var vi inte missnöjda? undrar Claudette.

Hon hade 120 egna ärenden och ingen utom kollegorna att fråga.

– Allt blev inte bra, men vi hade tilltron till yrkets möjligheter och överheten hade tilltro till oss, ingen ifrågasatte eller kontrollerade. Alla litade på att jag skulle klara det och då litade jag också på det.

Trots missmod över utvecklingen enas alla tre om att det naturligtvis finns undantag, socialarbetare som fortfarande vill och orkar och som har stöd av sina överordnade. – De är värda all respekt och uppmuntran.

Anna Fredriksson

RUNT BORDET:

Claudette Skilving

Socionom, fil mag i socialt arbete. Bland mycket annat chef för Familjecentret i

Hagalund/Solna och chef för Enheten för hemlösa i Stockholm.

”Jag har medvetet hållit mig kvar vid myndighetsarbetet inom socialtjänsten hela mitt yrkesverksamma liv eftersom jag tyckt att det är viktigt. En myndighetsutövning som har som uppdrag att hjälpa måste hitta former som medborgarna har förtroende för.”

Anette Bäckström

Socionom, började på behandlingshem 1973, bland annat arbetat med barn- och ungdomsutredningar. Nu enhetschef för Socialjouren Nordväst, för ett barnahus och för stödcentrum för unga brottsoffer.

"De brottsoffer som utsätts värst får inget stöd. Vi har en växande grupp unga pojkar som misshandlar sina exflickvänner. Grooming på internet ska vi inte tala om hur vanligt det är. Och det handlar om alla barn, inte bara om dem som annars är aktuella i socialtjänsten.

Gun-Lis Angsell

Socionomexamen från Helsingfors. Började som socialassistent i Stockholms barnavårdsnämnd i början av 60-talet. Arbetat bland annat som socialchef, på Socialstyrelsen och som chef för FOU-enheten i Stockholm.

"Jag minns första gången jag fick beröm av min chef. Han sa: "fröken har gjort ett bra arbete". Det var en tonårspojke som låst in sig i badrummet och hotade med att hoppa. Föräldrarna var förtvivlade och jag satt där utanför ända till kvällen och till slut kom han ut. Det var ingen metod, det var uthållighet."

Håller du med?

Eller har du en annorlunda bild? Dela med dig och diskutera i kommentarsfältet.

På [Panterbloggen](#) hittar du fler kloka inlägg av bland andra Claudette Skilving och Gun-Lis Angsell.

Läs mer:

[Socialtjänsten över fyra decennier](#), SocialPolitik nr 4/2015

Läs reportage från [Socialjouren Nordväst](#) i SocialPolitik nr 4/2013